

Grauwe Gans van Rode Lijst tot straatschoffie

Ten tijde van de eerste broedvogelatlas (1973-77) bedroeg het aantal broedparen van de Grauwe Gans in Nederland naar schatting 100-150. Eind jaren zeventig stond hij nog op de Rode Lijst! In de volgende broedvogelatlas (1998-2000) was de soort al toegenomen tot 8000-9000 paren en geschrapt van de Rode Lijst. Bij een vrijwel landdekkende inventarisatie in 2005 was dat aantal gestegen tot 25.000 en bleek de soort zelfs op enkele plekken binnen bebouwing te broeden. Een tijdelijk fenomeen, of het begin van een nieuwe ontwikkeling?

Rondvraag bij enkele collega's suggereerde een fikse toename van broedende Grauwe Ganzen binnen stedelijk gebied sinds 2005. Vandaar dat we in 2011 bij wijze van proef begonnen met het gericht tellen van territoriale ganzen in bebouwde kommen in het oosten van het land. Hiertoe werden in maart enkele steden en grotere dorpen geheel geïnventariseerd (Arnhem, Nijmegen, Beuningen, Zutphen, Roermond). Het tellen vond plaats door op de fiets alle geschikte plekken te bezoeken, vooral wateren (vijvers, grachten) met aangrenzende grazige parkjes of plekken met struiken. Vijvers met eilandjes werden met voorrang bezocht.

Het leverde opmerkelijke aantallen op. Arnhem spande de kroon. In deze stad werden alleen de binnendijkse gedeelten geteld, de uiterwaarden langs de Nederrijn met onder meer Meinerswijk bleven buiten beschouwing. Toch telden collega's Vincent de Boer, Loes van den Bremer, Marc van Roomen en Rob Vogel er 658 paren in allerlei parken en waterrijke wijken. De grootste aantallen huisden in Immerloopark (134 paren), Sonsbeekpark (63), verkeersplein Velperbroek (55) en tussen de woonwijken Vredenburg en Rijkerswoerd (104). Dat hier al jarenlang Grauwe Ganzen nestelden, was bekend, niet echter dat de aantallen zo hoog zouden zijn.

In Hamburg (Duitsland) is de Grauwe Gans zelfs te zien in het centrum van de stad. Foto: Simon Hinrichs

Zutphen, geteld door Michel Klemann en Henk Jan Hof, komt op de tweede plek met in totaal 211 paren, waarvan tenminste 100 op een eiland in het Westerpark, 40 in uiterwaarden aan de stadskant van de IJssel en 26 in park de Schouw.

In Beuningen kwam het totaal op 158 paren uit, vooral op het industrieterrein (93 paren), maar ook in allerlei watergangen binnen de woonwijken (Berend Voslamber).

Nijmegen kent in tegenstelling tot Arnhem minder waterrijke wijken en ook geen parken zoals Sonsbeek. De geschikte wijken zijn relatief nieuw en liggen allemaal ten westen van het Maas-Waalkanaal. Hier werden door Emiel Davina 45 paren aangetroffen.

In Roermond, tenslotte, telde René Janssen 57 paren, vrijwel allemaal langs de Maasnielderbeek.

De Grauwe Gans wordt in ons land dus een 'straatschoffie', met interessant gedrag. Geringde vogels blijken in parken vaak tam en eten soms uit de hand, maar gedragen zich buiten de vertrouwde omgeving van het park weer net zo schuw als hun soortgenoten uit een willekeurig natuurgebied. Een vogel die als jong werd geringd in een natuurgebied, ging broeden in een stadswijk.

Om beter inzicht in dit betrekkelijk nieuwe verschijnsel te krijgen, willen we in 2012 een groter aantal bebouwde kommen tellen. Daarvoor heb je nodig: (a) een fiets, (b) ca. 1 dag tijd, en (c) een kaart + opschrijfbokje. En die kaart kun je ook nog van ons krijgen. Wie zin heeft om mee te doen kan zich per mail aanmelden bij de auteur (berend.voslamber@sovon.nl).

Berend Voslamber

Kleurringen Nijlgans

Meldingen (rode stippen) van in Arnhem geringde Nijlganzen. Totaal geringd in de periode 1999-2011: 395 jonge en 87 volwassen vogels.

In 1999 ben ik in het kader van een RAS-project (Retrapping Adults for Survival) begonnen met het ringen van Nijlganzen in de Arnhemse stadsparken. Het onderzoek is gestart toen de eerste broedparen zich in de Arnhemse parken vestigden.

In eerste instantie zijn alleen metalen ringen gebruikt maar vanaf 2009 worden alle vogels gekleurringd. Er wordt een combinatie van twee kleurringen gebruikt, aan iedere poot één kleurring. Op elke ring staat een letter of een cijfer. Tevens zijn er ringen met één, twee, of drie horizontale strepen. Iedere vogel heeft tevens boven het loopbeen een metalen ring van Vogeltrekstation Arnhem.

De in 2009 en 2010 in Arnhem gekleurringde Nijlganzen leverden veel informatie op. Met een bijdrage van het Faunafonds is het onderzoek uitgebreid en zijn met ingang van 2011 Nijlganzen geringd in o.a. Den Haag en Amsterdam. De meeste meldingen komen uit een straal van 100 km rondom de ringplaats. Een enkeling komt (veel) verder. De recordhouder werd in Noord-Duitsland na ruim 3 jaar op 376 km van zijn geboorteplaats geschoten!

Deze meldingen suggereren dat de in Nederland geboren vogels zich ver buiten het studiegebied kunnen vestigen. Een eerste bevestiging is een in 2009 in Arnhem geringde jonge Nijlgans, die in 2010 en 2011 is afgelezen als volwassen man met jongen in Essen te Duitsland (afstand 93 km). Opmerkelijk is dat deze vogel al op eenjarige leeftijd een geslaagd broedsel voortbracht. Eén jaar oude vogels broeden wel vaker, maar zelden succesvol.

Waarnemingen van gekleurringde Nijlganzen zijn zeer welkom! De aflezingen kunnen worden ingevoerd op www.geese.org of worden gemaild naar Frank.Majoor@sovon.nl

